

Špela NARDONI KOVAČ

Ureditev mestnega središča v Postojni 2005–2009

Postojna se je v zadnjih letih z nekaj posegi v urbani prostor prelevila v sodobno mesto. Nova zgradba poslovno-hotelskega objekta Kras je skupaj z ureditvijo Titovega trga na novo definirala mestno središče. Mesto s sinergijo stavbe in trga ni pridobilo samo večje enotne urejene zunanje površine, ki pripomore h kakovostnejšemu bivanju, ampak tudi večjo prepoznavnost in privlačnost v širšem prostoru.

Že ob bežnem pogledu na Postojno je iz daljave mogoče zaznati spremembo v panorami mesta: belina preprostega volumna s členjenim pročeljem blago izstopa iz stavbne mase sicer neizrazitih objektov. Nova zgradba poslovno-hotelskega objekta (PHO) Kras je skupaj z ureditvijo Titovega trga na novo definirala mestno središče. Mesto je zadihalo z novim prostorom – trg je resnično postal njegova dnevna soba, saj je z osrednjo lego v mestu med starim delom Postojne in mestnim parkom privlačen za prebivalce in obiskovalce mesta.

Le desetletje nazaj je središče Postojne dajalo vtis neartikularnega mesta, ki mu v razvoju ni upelo obdržati koraka s časom. Javni prostor, ki naj bi poganjal kri po žilah mesta, je bil zablokiran s prometom, stavbe, spodbujevalke mestnega utripa, pa so vsaka zase životarile nad prostorom. Nekdaj pomembno središče

ob glavni prometnici proti Primorski, je z izgradnjo avtoceste v 70. letih izgubilo precej svoje vitalnosti. Naenkrat je bilo postavljeno na obrobje turističnega vrveža, povezanega s Postojnsko jamo, saj s svojo prostorsko in prometno ureditvijo iz prejšnjega obdobja ni uspelo več vzbuditi zanimanja.

Z javnim natečajem za ureditev mestnega središča Postojne leta 2005 je bil narejen prvi korak k preoblikovanju mesta. Mesto naj bi bilo prijetno za bivanje in hkrati atraktivna dopolnitev turistične ponudbe Postojnske jame. Zmagovalna natečajna rešitev arhitekturne skupine avtorjev Aleksandre Meze Leban, Irene Debevc, Damjane Zaviršek Hudnik, Roberta Mašera in Marka Mahničiča je najprej ponudila spremembo prometnega režima, da bi se prometno razbremenilo mestno središče. Na osnovi natečajne rešitve so avtorji izdelali OPPN za središče mesta. Z nadaljnjim razvojem dogodkov so pridobili naročilo za zasnovo novega PHO

Kras, ki naj bi zamenjal stari turistični objekt, ter leta 2007 zmagali še na vabljenem natečaju za ureditev Titovega trga. V rokah arhitekturne skupine je bila torej obravnava enega pomembnejših prostorov v mestu. Ključni ukrep je bila ureditev podzemne garaže, ki je pripomogla do popolne odstranitve motornega prometa s trga. Prostor ob PHO Kras s privlačno lego med starim delom Postojne in mestnim parkom je tako pridobil priložnost postati osrednja javna površina.

Trg obdajajo stavbe različne arhitekturne in zgodovinske vrednosti, kar nova ploščad uspešno poveže v celoto. Nova stavba PHO Kras deluje kot zaslon in hrbtenica trga hkrati. Vsebinsko hibridni objekt, ki združuje program hotela, finančnih institucij, banke in kavarne, prevzema vlogo glavnega spodbujevalca dogajanja na trgu. Stavba je premišljeno oblikovana. Z dvodelno zasnovo volumna na postavku dosledno odgovarja izzivom širšega in ožjega prostora.

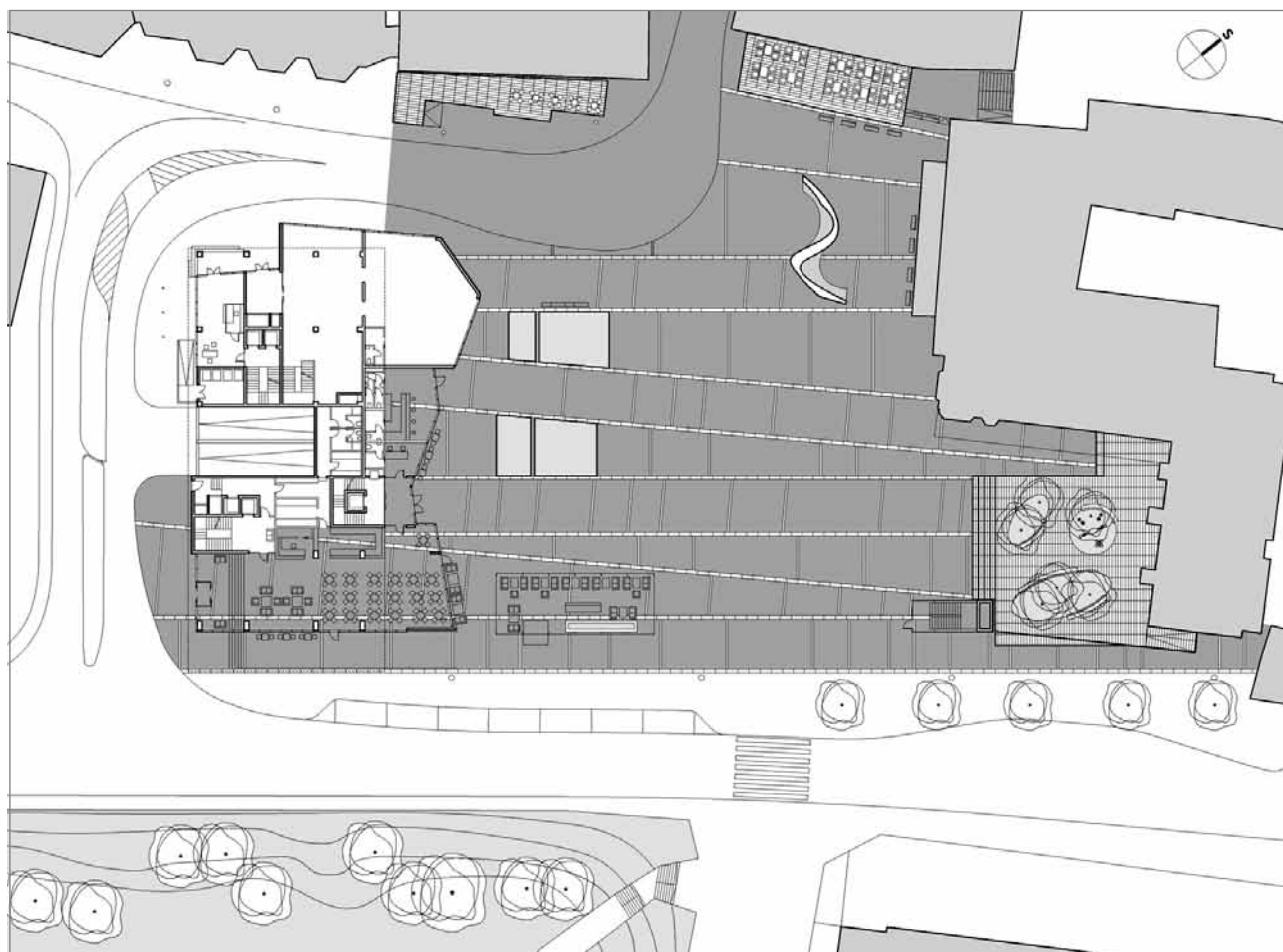

Podstavek »zraste« iz ploščadi in tako pojavno kot tudi vsebinsko predstavlja njen podaljšek v vertikalno. Merilo, višina in členitev so prilagojeni okoliškim stavbam. S podstavkom, oblečenim v kamen, se stavba pripenja na trg, preprost štirinadstropni volumen nad njim

(stavba dobesedno stoji na trgu) pa se odziva na zahteve širšega prostora. S pomikom naprej se vklaplja v gabarit Ljubljanske in Titove ceste ter poudarjeno nadaljuje sosledje polnih in praznih postorov ob njej. Ovoj stavbe je zasnovan v značilnem geometrijskem vzorcu izmenjave polnega in praznega – bele pročelne opne s črnimi steklenimi površinami. V panorami mesta in sekvencnem doživljanju prostora stavba ne izstopa, je pa zapomnljiva. Odlikuje jo nekakšna zadržana eleganca. Z doseženo prepoznavnostjo na podlagi lege v mestu, programa in značilne podobe postaja nova ikona mesta.

Trg je oblikovan kot enotna granitna ploščad s poudarjenimi smermi gibanja: od hotela proti železniški postaji in od starega dela mesta s cerkvijo proti mestnemu parku. Osrednji del je prazen, z robovi pa so obeležene posamezne

dejavnosti. Na stičišču osi prehoda iz parka in s Tržaške ceste je pred stavbo Inštituta za raziskavo Krasa (IRK) postavljena fontana, ki z obliko povzema značilnosti krškega sveta. Osrednji prostor mesta se tako na posreden način navezuje na glavno zanimivost območja – Postojnsko jamo. Na prostorski krivulji, pod katero teče in ponika voda, je s časovno premico obeležen zgodovinski razvoj Postojne. Skulptura z gladko kamnito površino vzpostavlja zanimiv dialog s kamnitim podstavkom stavbe IRK. Prostor pred PHO Kras s transparentno pergolo in travnimi površinami poudarja prisotnost parka na drugi strani ceste. V poletnem času hotelska kavarna razširja svoje kapacitete na ploščad in tako pripomore k živahnemu utripu. Iz garaže je urejen izhod na trg. V vogal pred stanovanjsko stavbo Javor je umaknjeno otroško igrišče, oblikovano kot intimnejši prostor s travnimi površinami, z drevesi in s klopmi.

Celostni arhitekturno-urbanistični poseg poslovno hotelskega objekta Kras v povezavi s trgov na novo definira ožje območje središča mesta Postojne. Mesto je z vzpostavitvijo osrednjega trga pridobilo celovito urejen in privlačen prostor, ki nudi možnost za raznovrstno javno dogajanje in že pripomore h kakovostnejšemu bivanju v mestu. Kot tak pa hkrati prispeva k prepoznavnosti in privlačnosti Postojne v širšem prostoru. Mesto, ki je bilo prej nemočno postavljeno ob rob blišča Postojnske jame, lahko danes z novo podobo in vitalnostjo samozavestno sprejme sodobnega in k lepemu naravnega gosta.

Avtorska skupina arhitektov: Aleksandra Leban Meze, Damjana Zaviršek Hudnik, Irena Debevc, Marko Mahnič, Robert Mašera

Javni anonimni natečaj za ureditev mestnega središča v Postojni, 2005 – 1. nagrada

(avtorji: Aleksandra Leban Meze, Damjana Zaviršek Hudnik, Irena Debevc, Robert Mašera)

Izdelava OPPN, 2007 (avtorji: Aleksandra Leban Meze, Damjana Zaviršek Hudnik, Irena Debevc, Robert Mašera)

Vabljeni natečaj za ureditev Titovega trga v Postojni, 2007 – 1. nagrada (avtorji: Aleksandra Leban Meze, Da-

mjana Zaviršek Hudnik, Irena Debevc, Robert Mašera)

Izdelava projekta za PHO Kras 2007–2008, izvedba 2008–2009

Izdelava projekta za ureditev Titovega trga 2008–2009, izvedba 2009

Špela Nardoni Kovač, univ. dipl. inž. arh.
Rožna dolina, cesta XV/14, Ljubljana
E-pošta: spela@nardoni.si

Viri in literatura

Poslovno hotelski objekt Kras in Titov trg v Postojni – publikacija ob otvoritvi PHO Kras, 2009.

Anja Korsič, Preureditev osrednjega trga v Postojni (2010), Oris 3/2011.

Vrednotenje politik: obzorja nove miselnosti

Avtorji: Bojan Radej, Mojca Golobič, Mirna Macur, Srečo Dragoš

Spremna beseda: Darko Štrajn

Založba: Vega

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2011

Število strani: 248

[ISBN 978-961-92951-5-1]

Le redko naletimo na knjigo s področja vrednotenja politik, ki bi jo bilo treba predstaviti splošnemu bralstvu, saj tovrstno pisanje avtorji redko sami ne namenijo ožjemu krogu poznavalcev. Tokrat so se avtorji, dva sociologa, krajinarka in ekonomist, odločili povsem drugače. V našem prostoru knjiga pomeni eno od najbolj izčrpnih utemeljitev potrebe po razvoju nove evalvacijske kulture (dr. Štrajn v spremni besedi). Gre za prvo knjigo s področja vrednotenja, ki je prvenstveno namenjena kritični javnosti, zlasti civilni družbi, študentom, novinarjem in drugim, ki se z vrednotenjem srečuje le občasno.

Predlogi, ki jih podajajo avtorji, so predstavljeni mednarodno in so bili ocenjeni kot inovativni. Njihova metoda se v Sloveniji poučuje na petih fakultetah in na Upravni akademiji Ministrstva za javno upravo. Praktične možnosti predlaganih rešitev se uporabljajo pri evalvacijah na

Računskem sodišču RS, Ministrstvu za zdravje (Inštitut za varovanje zdravja), Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije, Ministrstvu za finance, Ministrstvu za okolje in prostor in v Regionalni razvojni pisarni v Prekmurju.

O knjigi:

»Stopa v bok, ali morda celo prekaša, doslej objavljene monografije. Ima namreč to prednost, da se ozira nazaj in gleda tudi naprej s tem, da daje jasen vpogled v to, kaj prinaša peta generacija vrednotenja javnih politik«. Doc. dr. Vida A. Mohorčič Špolar, recenzija

»Med najpomembnejša spoznanja gre prav gotovo šteti, da so za uspešen odziv na izzive družbene kompleksnosti potrebni paradigmatični premisleki, s katerim se najprej osvobodimo ozkih okvirov dominantnega načina razmišljanja, ki je prevzet od klasične znanosti in je pozitivističen, primeren le za raziskovanje objektnega sveta, na področju spoznavanja družbe pa odpove.« Doc. dr. Aleksander Aristovnik, recenzija

»Dokumentirano z mnogimi ilustrativnimi primeri iz praks.« Izr. prof. dr. Majda Istenič Černič, recenzija

Knjige ne bo mogoče najti v prosti prodaji – naročila sprejema: betka.skerlak@siol.net; kopija za ogled (kazalo, predgovor, sklep) je na voljo na <http://www.sdeval.si>; kontaktna oseba: bojan.radej@siol.net.

